

[Hans Schmidt.]

Når jeg tager ordet i denne sag, gør jeg det ikke mindst for at yde mit bidrag til at læge sårene. Jeg har da kun den mulighed at yde min medvirken til at bane vej ud af den blindgyde, som vi menneskeligt og på anden måde befinder os i.

Jeg må også føle et ansvar for dem, som ved mit folks mellemkomst er ført i ulykke, og som er genstand for denne forhandling. Jeg kan ikke bedømme, hvor deres personlige skyld begynder, og hvor vidt det storpolitiske forhold rækker, som de er blevet ofre for, og som dog må tages med i betragtning.

De er blevet offer for det — forhåbentlig — sidste forsøg på ved magtbud og ved magtanvendelse til den yderste konsekvens at forene Europas stater, et forsøg, som endte i en altomfattende, ubarmhertig krig og borgerkrig, den skrækkeligste af alle krige.

Den er ikke afsluttet endnu. For til trods for, at våbnene tiede for mange år siden, har de fjendtlige grupper i befolkningen, som krig og borgerkrig lod opstå, ikke formået at slutte fred. Så tunge er de forhold, denne tid har skabt, og så vanskeligt er det at udrede dem. Parterne forsøger at ramme modparten dér, hvor den synes mest sårbar, for at få den til at give op og bukke under. Fra et folkeligt synspunkt er denne vej endeløs, og den fører menneskeligt, politisk og vel også juridisk længere ind i den blindgyde, vi allerede befinder os i.

Jeg mener, at vi burde gå den modsatte vej, en vej, som fører til fred og frihed for alle grupper. Det er en vej, som jeg ved bliver tilstræbt af mange i alle lejre.

Ja, jeg tror, at også de, som synes at være mest stejle — at også de inderst inde længes efter en afslutning, uden at de selv ved det.

Jeg mener, at idealisterne fra begge lejre atter og for alvor har en opgave at løse og atter må gå foran. Men nu ikke for at stå imod hinanden; anledningen hertil er fjernet: landet er frit, så frit, som de storpolitiske forhold tillader. En frihed, som dog kun vil være os alle beskåret, når vi sammen bygger et fællesskab op.

Jeg mener, at idealister fra begge lejre må berede vejen til ærlig fred, så dagen kan komme, da de fjendtlige grupper rækker hinanden hånden og går ind under ordet: I skal bære hinandens byrde.

Jeg er klar over, at det vil volde vanskeligheder at berede vejen. Men jeg er overbevist om, at de kan overvindes, fordi de må overvindes. Når tiden er inde, er jeg villig til at tage det første skridt til at virkeliggøre det.

Over de to grupper, krigen har skabt, står regering og folketing. Af den høje regering og det høje folketing må det ventes, at de i dette som i andre forhold tager hensyn til helheden og handler udfra den statsræson, som jeg forstår ikke må rokkes.

Vejen, som jeg her påviser, kan føre til en løsning for alle grupper, når regering og folketing i givent stund træder hjælpende til.

Så vidt talen, som for et år siden ikke blev holdt, men som må have sin gyldighed endnu og just i dag.

Hvorved bereder vi da vejen? Jeg mener: ved at lindre og om muligt ved at helbrede de sjælelige sår, som tynger mange her og histovre. Fra regeringens og folketingets side har det gennem årene ikke skortet på vilje og forsøg på fra den lettere ende at bøde herpå, men skulle tiden ikke være inde til nu at fortsætte dér, hvor byrderne er tungest? På den ene side tænker jeg på dem, som føler sig tynget af de vilkår og tildragelser, modstandskampen medførte og pånødte dem, og på den anden side tænker jeg på dem og deres pårørende, som middelbart eller umiddelbart stod dem imod, og som ligeledes blev et offer for kampen.

Endelig tænker jeg på dem, som var anledning til debatten og den tale, jeg lige har refereret. Hver part bærer på sin byrde, og det tilkommer ikke mig at dømme over noget eller nogen. Hvad jeg har påtaget mig, er kun dette: ud fra et medmenneskeligt syn at søge en klaring på vejen fremefter. Der er to forhold, hvis klarlæggelse kan være meget afgørende for en forståelse af det, vi var indviklet i, og for den forvirring og forvildelse, vi stod overfor.

Tiden fra den første verdenskrigs afslutning til den anden verdenskrigs afslutning